

Kategorija: 3.3.2.5. Apeliacinės instancijos teismo nutartis dėl atskirojo skundo;3.4.3.11. Kiti su bankroto procesu susiję klausimai;

Civilinė byla Nr. e2-1383-798/2021

Teismo proceso Nr. 2-55-3-00995-2020-2

Procesinio sprendimo kategorijos: 3.4.3.11; 3.3.2.5

(S)

LIETUVOS APELIACINIS TEISMAS

N U T A R T I S

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. gruodžio 9 d.

Vilnius

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjas Antanas Rudzinskas,

teismo posėdyje apeliacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjęs suinteresuoto asmens T. J. atskirąjį skundą **dėl Vilniaus apygardos teismo 2021 m. lapkričio 4 d. nutarties, kuria bankrutavusios uždarnosios akcinės bendrovės „Brugtė“ bankrotas pripažintas tyčiniu,**

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

1. Nagrinėjamoje byloje kilo ginčas dėl bankrutavusios uždarnosios akcinės bendrovės (toliau – BUAB) „Brugtė“ bankroto pripažinimo tyčiniu Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo (toliau – *ĮBĮ*) 20 straipsnio 2 dalies 4 ir 5 punktuose nustatytais pagrindais.

II. Pirmosios instancijos teismo nutarties esmė

2. Vilniaus apygardos teismas 2021 m. lapkričio 4 d. nutartimi pripažino BUAB „Brugtė“ bankrotą tyčiniu, nustatė, kad už tyčinį BUAB „Brugtė“ bankrotą atsakingas T. J., apribojo T. J. teisę 3 (trejus) metus eiti viešojo ir (ar) privataus juridinio asmens vadovo pareigas ar būti kolegialaus valdymo organų nariu. Pirmosios instancijos teismo nutartis grindžiama šiais argumentais:

2.1. Teismas, atsižvelgdamas į tai, kad įstatymo nuostatos, susijusios su įmonių bankroto pripažinimu tyčiniu, yra materialinės teisės normos, kurių atgalinis taikymas negalimas, nagrinėjamu atveju sprendė klausimą dėl BUAB „Brugtė“ bankroto pripažinimo tyčiniu, taikdamas Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo (toliau – *ĮBĮ*) normas, reglamentuojančias bankroto pripažinimo tyčiniu pagrindus ir sąlygas, nes buvusio įmonės vadovo veiksmai, kuriais įrodinėjamas tyčinis bankrotas, atlikti iki Lietuvos Respublikos juridinių asmenų įstatymo (toliau – *JANĮ*) įsigaliojimo.

2.2. Atsižvelgdamas į byloje nustatytas aplinkybes ir įvertinęs įmonės balansuose nurodytus duomenis, teismas sprendė, kad bendrovė tapo nemoki vėliausiai nuo 2018 m. gruodžio 31 d.

2.3. BUAB „Brugtė“ nemokumo administratorius prašė bendrovės bankrotą pripažinti tyčiniu tokiais pagrindais: 1) teisės aktų reikalaujama buhalterinė apskaita buvo tvarkoma apgaulingai ir (arba) netinkamai (paslėpti, sunaikinti, sugadinti įmonės apskaitos dokumentai arba netvarkyta ar aplaidžiai tvarkyta teisės aktų reikalaujama buhalterinė apskaita arba įstatymų nustatyta laiką neišsaugoti buhalterinės apskaitos dokumentai) ir dėl to negalima visiškai ar iš dalies nustatyti įmonės veiklos, jos turto, nuosavo kapitalo ar įsipareigojimų dydžio ar struktūros, ir (arba) mokesčių administratoriaus patikrinimo akte nustatytas pridėtinės vertės mokesčio (PVM) arba kitų mokesčių mokėjimo vengimas (*ĮBĮ* 20 straipsnio 2 dalies 5 punktas); 2) įmonės veikla buvo organizuojama taip, kad kreditorių galimybės nukreipti išieškojimą į įmonės skolininkės turtą buvo apribotos arba panaikintos (*ĮBĮ* 20 straipsnio 2 dalies 4 punktas).

2.4. Iš byloje esančių duomenų teismas nustatė, kad Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – VMI prie FM) atliko bendrovės mokestinį patikrinimą. Iš pateikto į bylą VMI prie FM 2020 m. gegužės 4 d. patikrinimo akto Nr. (21.222)FR0680-225 bendrovei papildomai apskaičiuota 6 167 Eur PVM; nustatyti šie mokesčių įstatymų pažeidimai: 1) 2018 m. sausio–vasario, balandžio–gruodžio mėn. ir 2019 m. sausio–balandžio mėn. pateikė patikslintas PVM deklaracijas (forma FR0600), atitiksino iki mokesčio patikrinimo pradžios nepagrįstai deklaruotą 216 120 Eur atskaitomą PVM pagal sąskaitas faktūras, kuriomis buvo įformintos neįvykusios ūkinės operacijos. Dėl minėto pažeidimo papildomai mokesčių neapskaičiuota; 2) 2019 m. gegužės ir liepos mėn. PVM deklaracijose (forma FR0600) nedeclaravo 29 364,45 Eur pardavimo sandorių apmokestinamąją vertę ir 6 167 Eur pardavimo PVM; 3) bendrovės direktoriui T. J. kaip atskaitingam asmeniui iki 2019 m. balandžio 30 d. buvo išmokėta 314 072, 90 Eur. Išmokėtos sumos T. J. negrąžino ir nepanaudojo bendrovės veikloje. VMI prie FM viršininkė E. J. 2020 m. birželio 25 d. Sprendimu dėl patikrinimo akto tvirtinimo Nr. (21.222E) FR0682-292 nusprendė patvirtinti Patikrinimo aktą. Teismas neturi duomenų, kad šis Patikrinimo aktas teismine tvarka būtų ginčytas. Todėl suinteresuoto asmens argumentas, kad administratorius remiasi nebaigtais VMI tyrimais, yra nepagrįstas. Teismas pripažino, kad VMI prie FM užfiksuoti su BUAB „Brugtė“ mokesčine nepriemoka susiję faktai turi didesnę įrodomąją galią nagrinėjamoje byloje.

2.5. Bylos duomenimis, kartu su pareiškimu dėl bankroto bylos iškėlimo suinteresuotas asmuo pateikė teismui bendrovės 2019 m. balansą, pelno (nuostolių) ataskaitą, 2020 m. birželio 30 d. balansą, 2020 m. birželio 30 d. pelno (nuostolių) ataskaitą, kreditorių sąrašą, debitorių sąrašą, turto sąrašą. Byloje nėra ginčo, kad nemokumo administratoriui jokių kitų BUAB „Brugtė“ buhalterinės apskaitos

dokumentų, išskyrus tuos, kurie pateikti teismui kartu su pareiškimu dėl bankroto bylos iškėlimo, nėra perduota. VMI prie FM 2020 m. gegužės 4 d. patikrinimo akte Nr. (21.222) FR0680-225 konstatuotas netinkamas buhalterinės apskaitos vedimas ir aplinkybė, kad T. J. negražino ir nepanaudojo bendrovės veikloje jam išmokėtų lėšų.

2.6. Suinteresuotas asmuo T. J. atsiliepime į nemokumo administratoriaus pareiškimą dėl bankroto pripažinimo tyčiniu nurodo, kad 539 001,31 Eur suma nebuvo pasisavinta ar išvaistyta. Ši suma buvo panaudota išimtinai bendrovės reikmėms, tačiau tai patvirtinančių dokumentų negali perduoti, nes bendrovės dokumentai buvo perduoti buhalteriją tvarkiusiai UAB „Financial accounting & law group“, kuri 2020 m. vasario 20 d. buvo išregistruota iš juridinių asmenų registro.

2.7. Pirmosios instancijos teismas pažymėjo, kad VMI prie FM 2020 m. gegužės 4 d. patikrinimo akte, nustatyta, jog dėl išvardytų *Buhalterinės apskaitos įstatymo* pažeidimų negalima iš dalies nustatyti bendrovės komercinės ūkinės veiklos bei įvertinti jos turto, nuosavo kapitalo, įsipareigojimų dydžio ir struktūros. Teismo vertinimu, nurodyti suinteresuoto asmens argumentai, kad jis negali pateikti bendrovės dokumentų administratoriui, kadangi bendrovės buhalterinę apskaitą vedusi UAB „Financial accounting & law group“ yra išregistruota iš juridinių asmenų registro, yra deklaratyvūs ir nepaneigia fakto, kad buhalterinė apskaita įmonėje buvo vedama pažeidžiant teisės aktų reikalavimus ir dėl to negalima iš dalies nustatyti bendrovės turto ir įsipareigojimų realios apimties, įvertinti bendrovės galimybes atsiskaityti su kreditoriais; taip pat nepaneigia bendrovės vadovui tenkančios pareigos saugoti ir esant būtinybei atstatyti bendrovės buhalterinės apskaitos dokumentus.

2.8. Kadangi nagrinėjama atveju dėl bendrovės dokumentų trūkumo negalima nustatyti, kokios yra bendrovės nemokumo priežastys, neįmanoma įvertinti bendrovės veiklos, jos turto, o buvęs bendrovės vadovas apie šias aplinkybes jokių išsamesnių paaiškinimų, išskyrus tai, jog bendrovės dokumentų neturi ir pareiškimė dėl bankroto bylos iškėlimo nurodytas abstrakčias aplinkybes, jog bendrovė ilgą laiką susiduria su finansiniais sunkumais bei nebegali atsiskaityti su kreditoriais, vykdyti prievolių ir įsipareigojimų, nepateikė, teismo vertinimu, tai sudaro pagrindą konstatuoti tyčinį BUAB „Brugtė“ bankrotą pagal *ĮBĮ 20* straipsnio 2 dalies 5 punkte nustatytus požymius.

2.9. Byloje nesant pateiktų jokių dokumentų ir paaiškinimų, kurie pagrįstų T. J. išmokėtos 539 001,31 Eur sumos panaudojimą bendrovės naudai ir interesams, kokiais tikslais buvo naudojamos lėšos, o VMI prie FM patikrinimo akte nustačius, kad bendrovės direktoriui T. J. kaip atskaitingam asmeniui iki 2019 m. balandžio 30 d. buvo išmokėta 314 072, 90 Eur; išmokėtos sumos T. J. negražino ir nepanaudojo bendrovės veikloje, teismas sprendžia, kad tokiais veiksmais buvo apribotos kreditorių galimybės nukreipti išieškojimą į bendrovės turtą ir bendrovės bankrotas atitinka *ĮBĮ 20* straipsnio 2 dalies 4 punkte įtvirtintą tyčinio bankroto požymį.

2.10. BUAB „Brugtė“ vadovu nuo 2007 m. vasario 7 d. iki 2019 m. liepos 30 d. ir nuo 2020 m. vasario 13 d. iki 2020 m. rugsėjo 22 d. buvo suinteresuotas asmuo T. J. Kaip nurodė VMI prie FM, T. J. nuo 2014 m. sausio 1 d. iki 2019 m. gruodžio 31 d. gavo iš įmonės 539 001,31 Eur, kurių panaudojimo nepagrindė dokumentais ir tokia apimtimi padarė žalą įmonės kreditoriams. VMI prie FM pateiktuose procesiniuose dokumentuose byloje dėl tyčinio bankroto teigia, kad patikrinimo laikotarpio pabaigai (2019 m. balandžio 30 d.) atskaitingo asmens T. J. skola bendrovei buvo 314 042,90 Eur. Nuo 2014 m. sausio 1 d. iki 2019 m. balandžio 30 d. per bankomatus buvo išimta grynaisiais pinigais 304 386,71 Eur daugiau nei įnešta. Laikoma, kad pinigus išgrynino T. J. Be to, nustatyta, kad bendrovės direktorius T. J. vykdė banko operacijas savo vardu ir per banko klientų aptarnavimo padalinius. VMI prie FM pabrėžė, kad bendrovės direktorius T. J. nepateikė dokumentų dėl išgrynintų pinigų panaudojimo aplinkybės bendrovės veikloje.

2.11. Ištyrus byloje pateiktus įrodymus dėl T. J. negražintos 314 042,90 Eur skolos bendrovei, sudarytus sandorius su UAB „Fantazis“, UAB „Lunared“ ir UAB „Deiviga“, teismas sprendė, kad buvęs bendrovės direktorius T. J. padarė neteisėtą veiklą, kuri dėl tęstinio jos pobūdžio, tai yra jam vadovaujant bendrovei nuo 2007 m. vasario 7 d. iki 2019 m. liepos 30 d. ir nuo 2020 m. vasario 13 d. iki 2020 m. rugsėjo 22 d., sukėlė tyčinį bankrotą. Atsižvelgiant į tai ir vadovaujantis *JANĮ 70* straipsnio 3 dalimi, teismas nurodė T. J. kaip asmenį, kurio veikimas ar neveikimas sukėlė BUAB „Brugtė“ tyčinį bankrotą.

2.12. BUAB „Brugtė“ nemokumo administratorius prašė pripažinti atsakingu asmeniui dėl tyčinio bankroto buhalterinę apskaitą tvarkiusi asmenį N. G. Teismas nurodė, kad N. G. buvo UAB „Financial accounting & law group“ darbuotoja, kuri pagal buhalterinės apskaitos paslaugų teikimo sutartis tvarkė įvairių bendrovių, tame tarpe, BUAB „Brugtė“ buhalterinę apskaitą ir teikė ataskaitas, deklaracijas, duomenis bei finansines atskaitomybes VMI, Valstybinio socialinio draudimo fondui ir valstybės įmonei (toliau – VĮ) Registrų centrui. Taigi ji nėra asmuo, galėjęs valdyti BUAB „Brugtė“, šio juridinio asmens vardu sudarytų sandorius, nes buvo kito juridinio asmens vadovė. Pažymėtina ir tai, kad UAB „Financial accounting & law group“ buvo iškelta bankroto byla, todėl *JANĮ 70* straipsnio 3 dalis netaikoma.

2.13. Teismo vertinimu, nors buvęs bendrovės vadovas T. J. įvykdė pareigą, numatytą *ĮBĮ 8* straipsnio 1 dalyje ir pateikė teismui pareiškimą dėl bankroto bylos iškėlimo, tačiau šią pareigą įvykdė pavėluotai. Byloje teismas konstatavo, kad bendrovė tapo nemoki vėliausiai nuo 2018 m. gruodžio 31 d. Tuo tarpu bendrovės vadovas kreipėsi į teismą dėl bankroto bylos bendrovei iškėlimo tik 2020 m. rugpjūčio 4 d. ir tik po to, kai Lietuvos apeliacinis teismas 2020 m. sausio 30 d. sprendimu panaikino BUAB „Brugtė“ 2019 m. liepos 17 d. kreditorių susirinkimo nutarimą dėl šios bendrovės bankroto procedūros vykdymo ne teismo tvarka. T. J. be pateisinamų priežasčių neužtikrino įmonės dokumentų perdavimo paskirtam bendrovės nemokumo administratoriui. Byloje nustatyti buvusio bendrovės vadovo veiksmai pažeidžiant mokesčių įstatymus. Todėl teismas sprendė, kad buvusio bendrovės vadovo baudimas visiškai atitiktų nagrinėjamos sankcijos paskirtį – pašalinti iš verslo rinkos asmenis, kurie, vadovaudami verslo subjektams, nevykdo įstatymo nustatytų pareigų, nesilaiko sąžiningo verslo, dėl ko viešieji, privatūs juridiniai ir fiziniai asmenys patiria normalios verslo rizikos neatitinkančių turtinių praradimų. Teismo vertinimu, yra pagrindas konstatuoti akivaizdų vadovo darbo aplaidumą, nesąžiningumą ir apriboti teisę T. J. 3 metams eiti viešojo ir (ar) privataus juridinio asmens vadovo pareigas ar būti kolegialaus valdymo organo nariu.

III. Atskirojo skundo ir atsiliepimų į jį argumentai

3. Suinteresuotas asmuo T. J. pateikė atskirąjį skundą, kuriame prašo Vilniaus apygardos teismo 2021 m. lapkričio 4 d. nutartį panaikinti ir klausimą išspręsti iš esmės – nemokumo administratoriaus prašymą dėl bankroto pripažinimo tyčiniu atmesti, priteisti bylinėjimosi išlaidas. Atskirasis skundas grindžiamas šiais argumentais:

3.1. Teismas konstatavo *ĮBĮ 20* straipsnio 2 dalies 5 punkte apibrėžtą tyčinio bankroto požymį – apgaulingą ir netinkamą buhalterinės apskaitos tvarkymą. Tokį savo sprendimą teismas grindė byloje pateiktu VMI prie FM 2020 m. gegužės 4 d. patikrinimo akte Nr. (21.222) FR0680-225 konstatuotu netinkamu buhalterinės apskaitos vedimu ir aplinkybe, kad T. J. negražino ir nepanaudojo bendrovės veikloje

jam išmokėtų lėšų. Nagrinėjamu aspektu apelianantas pažymėjo, kad įstatymai leidžia įmonėms tikslinti savo finansines deklaracijas / duomenis 5 metų laikotarpiu. Todėl dalis deklaracijų / duomenų, kurie buvo pateikti netikslūs, buvo patikslinti.

3.2. Iki mokestinio patikrinimo pradžios bendrovė VMI prie FM pateiktose PVM deklaracijose už laikotarpį nuo 2018 m. sausio 1 d. iki 2019 m. balandžio 30 d. deklaravo: 4 953 Eur pardavimo PVM, 233 253 Eur pirkimo PVM bei 228 300 Eur gražintino iš biudžeto PVM. Per 2018 m. sausio–2019 m. balandžio mėn. laikotarpį įmonei pagal prašymus gražinta 201 129,50 Eur PVM. Mokestinio patikrinimo metu BUAB „Brugté“, gavusi VMI prie FM pranešimą, kuriame buvo nurodyta, kad savanoriškai gali patikslinti deklaracijas, 2019 m. birželio 27 d. per elektroninę deklaravimo sistemą (toliau – EDS) pateikė patikslintas 2018 m. sausio–vasario mėn. ir balandžio–gruodžio mėn., 2019 m. sausio–balandžio mėn. PVM deklaracijas, kurios buvo priimtos su statusu „Sulaikytos dėl tikrinimo“. Pareiškėjo nurodyti veiksmai nereiškia sąmoningo įmonės direktoriaus veikimo (neveikimo) privedant įmonę prie bankroto, t. y. tokius įmonės direktoriaus veiksmus (blogiausiu atveju) būtų galima vertinti kaip aplaidumą, o ne sąmoningo vengimo įrašyti netikslūs duomenis pasekmę, turint aiškų tikslią nusišėpti įmonės tikrąją finansinę padėtį.

3.3. Be to, svarbu paminėti ir tai, kad ne suinteresuotas asmuo teikė dokumentus / deklaracijas, o buhalteriją tvarkiusi įmonė. Suinteresuotas asmuo pasitikėjo buhalterine įmone, todėl netikrino ir iki mokestinio patikrinimo neturėjo informacijos apie tai, kad dokumentai galėjo būti pateikti netikslūs. Šiuo metu VMI prie FM baigė mokestinį patikrinimą ir pradėjo mokestinį tyrimą. Taigi, šiai dienai VMI prie FM suinteresuoto asmens atžvilgiu atlikti veiksmai dar nėra baigti. Nemokumo administratorius remiasi pavieniais VMI prie FM pateiktais dokumentais ir dar nebaigtais tyrimais.

3.4. Nagrinėjamu atveju, teismas iš esmės tik apsiribojo pritarimu pareiškėjo argumentams, o identifikuodamas priežastinį ryšį, įvardijo bendro pobūdžio teismų praktikos tezes dėl tokių įmonės valdymo organų veiksmais sukeltų (keliamų) padarinių, to nesusiedamas su konkrečiomis šios bylos faktinėmis aplinkybėmis. Tuo tarpu VMI prie FM 2020 m. gegužės 4 d. patikrinimo akto 21 lape nurodyta, kad mokėtojas patikrinimo metu geranoriškai bendradarbiavo su mokesčių administratoriumi, pateikė buhalterinės apskaitos dokumentus, teikė paaiškinimus. VĮ Registrų centro duomenimis, paskutiniai Juridinių asmenų registrai pateikti BUAB „Brugté“ finansinės atskaitomybės apskaitos duomenys yra už 2017 metus. Tačiau kartu su pareiškimu dėl bankroto bylos iškėlimo suinteresuotas asmuo pateikė į bylą bendrovės 2019 m. balansą, pelno (nuostolių) ataskaitą, 2020 m. birželio 30 d. balansą, 2020 m. birželio 30 d. pelno (nuostolių) ataskaitą, kreditorių sąrašą, debitorių sąrašą, turto sąrašą. Taigi nemokumo administratorius iš šių suinteresuoto asmens pateiktų į BUAB „Brugté“ bankroto bylą duomenų, VMI prie FM 2020 m. gegužės 4 d. patikrinimo akto turi galimybę nustatyti bendrovės veiklą, turtą, nuosavą kapitalą ar įsipareigojimų dydžius ar struktūrą. Pažymėjo ir tai, kad nemokumo administratorius abstrakčiai teigdamas, kad suinteresuotas asmuo piktybiškai neperdavė administratoriui jokių dokumentų bei nebendradarbiavo bankroto procese, nenurodo konkrečiai kokių duomenų administratoriui trūksta, kad būtų galima tinkamai įvertinti bendrovės veiklą.

3.5. BUAB „Brugté“ bankroto procedūra buvo inicijuojama dar iki VMI prie FM konstatuojant netinkamą buhalterinės apskaitos tvarkymą 2020 m. gegužės 4 d. patikrinimo akte Nr. (21.222)FR0680-225. Todėl VMI prie FM konstatuotas netinkamas BUAB „Brugté“ buhalterinės apskaitos tvarkymas nesukėlė ir nelėmė tyčinio bankroto. Be to, byloje nėra duomenų, leidžiančių spręsti, kad netinkamu buhalterinės apskaitos tvarkymu buvo padaryta žala įmonės kreditoriams, o įmonės dokumentų neperdavimu siekiama nusišėpti įmonės turto iššvaistymą ar įstatymo nuostatas pažeidžiančius atsiskaitymus su pasirinktais kreditoriais. Taip pat nėra įrodymų, kad buhalterinė apskaita buvo tvarkoma sąmoningai netinkamai, siekiant, kad BUAB „Brugté“ taptų nemoki.

3.6. Pirmosios instancijos teismas konstatavo, kad įmonės veikla buvo organizuojama taip, kad kreditorių galimybės nukreipti išieškojimą į įmonės skolininkės turtą buvo apribotos arba panaikintos. Šiuo aspektu suinteresuotas asmuo pažymėjo, kad jis nesiekė pažeisti bendrovės ar jos kreditorių interesus, nesiekė pasisavinti pinigų, visi pinigai, kurie buvo išmokėti kaip atskaitingam asmeniui buvo panaudoti išimtinai bendrovės reikmėms ir tai patvirtinantys dokumentai buvo perduoti buhalteriją tvarkiusiai bendrovei. Nėra draudžiama išmokėti įmonės vadovui lėšų, priklausančių įmonei, jeigu jos reikalingos įmonės veiklai vykdyti. Tokiu atveju lėšos turi būti panaudotos įmonės veikloje. Todėl vien ši aplinkybė dėl išmokėtų lėšų suinteresuotam asmeniui neleidžia spręsti apie tai, kad nuo 2014 m. sausio 1 d. iki 2019 m. gruodžio 31 d. bendrovės lėšų T. J. išmokėjimas galėjo sąlygoti jos nemokumą.

3.7. Apibendrinant, iš esmės kaip ir kitose skundžiamos nutarties dalyse, teismas prioritetą suteikė pareiškėjo ir VMI prie FM nuomonei apie faktines aplinkybes, o ne taikytinų teisės normų aiškinimui, tinkamam pritaikymui pagal byloje surinktus duomenis, teismų praktikos analizei, kas lėmė jau ne kartą šiame skunde minėtų procesinių teisės normų dėl įrodymų vertinimo, sprendimo priėmimo, motyvavimo taisyklių pažeidimą, netinkamą materialių teisės normų aiškinimą ir taikymą, taip pat nukrypimą nuo bylai reikšmingos, svarbios teismų praktikos.

3.8. Reziumuojant tai, kas aukščiau išdėstyta, darytina išvada, kad byloje nebuvo nustatytas nei vienas įstatyme įtvirtintas pagrindas, kuris leistų konstatuoti, jog BUAB „Brugté“ bankrotas buvo tyčinis. Be to, svarbu pažymėti ir tai, kad teismas gana paviršutiniškai, fragmentiškai mėginamas pagrįsti, jog bankroto būta tyčinio, nekonstatavo esminės tyčinio bankroto sąlygos, kurią būtina nustatyti tokio pobūdžio byloje – priežastinį ryšį tarp sąmoningo blogo įmonės valdymo ir įmonės nemokumo / nemokios įmonės padėties pabloginimo.

3.9. Neaišku, kodėl pirmosios instancijos teismas, sprenddamas dėl tyčinio bankroto sąlygų taikė *JB/*, o nustatydamas dėl tyčinio bankroto atsakingą asmenį taikė *JAN/*. *JB/* nereikalauja įvardyti už tyčinį bankrotą atsakingo asmens.

3.10. Įdomu ir tai, kad nutraukus bendrovės neteisminį bankrotą, bendrovė liko be vadovo. Suinteresuotas asmuo vėl tapo vadovu tik tam, kad nutraukus neteisminį bankrotą, reikėjo kreiptis į teismą dėl bankroto bylos inicijavimo iš naujo. Suinteresuotas asmuo buvo bendrovės vadovas nuo 2020 m. vasario 13 d. iki 2020 m. rugsėjo 22 d. vien tam, kad pasiruoštų ir inicijuotų teisminį bankrotą, tačiau bendrovė jokios realios veiklos nevykdė, kreditorių naujų neatsirado, taigi tuo laikotarpiu bendrovės padėtis iš esmės nepablogėjo.

3.11. Teismas apribojimą būti vadovu suinteresuotam asmeniui skyrė vadovaudamasis padaryta išvada, kad bendrovės bankrotas pripažįstamas tyčiniu, tačiau ši aplinkybė savaime nesuteikia teisės taikyti aukščiau aptarto apribojimo. Šiuo atveju teismas visiškai be pagrindo konstatavo, kad buvęs bendrovės vadovas T. J. pažeidė pareigą numatytą *JB/ 8* straipsnio 1 dalyje vien dėl to, kad šią pareigą įvykdė pavėluotai. O vien tas faktas, kad bendrovės kreditoriai nusprendė, jog inicijuoti bendrovės bankroto procesą ne teismo tvarka, o vėliau neteisminis bankrotas buvo panaikintas, nepaneigia to fakto, kad bendrovės vadovas (suinteresuotas asmuo) dėjo visas pastangas bei įvykdė pareigą numatytą *JB/ 8* straipsnio 1 dalyje.

3.12. Paminėtina ir tai, kad administratorius kreipėsi į bankroto bylą nagrinėjantį teismą su prašymu suinteresuotam asmeniui paskirti baudą dėl dokumentų neperdavimo, teismas tokio administratoriaus prašymo netenkino, kas tik įrodo, jog suinteresuotas asmuo neturi tikslo ar tyčios slėpti ar neperduoti bendrovės dokumentų.

4. Kreditorė VMI prie FM pateikė atsiliepimą į suinteresuoto asmens T. J. atskirąjį skundą, kuriame prašo apeliando skundą atmesti kaip nepagrįstą. Atsiliepimas grindžiamas šiais argumentais:

4.1. VMI prie FM atliko patikrinimą, kurio metu nustatė, kad bendrovė padarė šiuos mokesčių įstatymų pažeidimus: 1. Bendrovė 2018 m. sausio-vasario, balandžio-gruodžio mėn. ir 2019 m. sausio-balandžio mėn. pateikė patikslintas PVM deklaracijas (forma FR0600), atitikslinko iki mokestinio patikrinimo pradžios nepagrįstai deklaruotą 216 120 Eur atskaitomą PVM pagal sąskaitas faktūras, kuriomis buvo įformintos neįvykusios ūkinės operacijos. Dėl šio pažeidimo papildomai mokesčių nebuvo apskaičiuota; 2. Bendrovė direktoriui T. J. kaip atskaitingam asmeniui iki 2019 m. balandžio 30 d. buvo išmokėjusi 314 072,90 Eur. Nustatyta, kad išmokėtos sumos T. J. negražino ir nepanaudojo bendrovės veikloje; 3. Bendrovė 2019 m. gegužės ir liepos mėn. PVM deklaracijose (forma FR0600) nedeklaravo 29 364,45 Eur pardavimo sandorių apmokestinamąją vertę ir 6 167 Eur pardavimo PVM, todėl patikrinimo metu už 2019 m. buvo papildomai apskaičiuota 6 167 Eur PVM.

4.2. Pažymėtina, kad BUAB „Brugtė“ turėjo teisę 2020 m. birželio 25 d. Sprendimą dėl patikrinimo akto tvirtinimo Nr. (21.222E) FR0682-292 per 20 dienų nuo jo įteikimo dienos apskųsti Mokestinių ginčų komisijai prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Tačiau šis sprendimas nebuvo ginčytas teismine tvarka, kas patvirtina, kad T. J. pripažino patikrinimo metus nustatytus pažeidimus.

4.3. Bendrovė trukdė mokesčių administratoriui tinkamai atlikti savo pareigas, nes nepateikė: didžiosios knygos apyvaratos; ilgalaikio turto registrų; prekių ir žaliavų apskaitos registrų; pajamų ir sąnaudų apskaitos registrų; kasos knygos (išskyrus 2019 m. sausio 1 d. – 2019 m. balandžio 30 d.) bei kitų kasos dokumentų; techninių užduočių, leidinių ar spausdinimo gaminių maketų, paslaugų užsakymų, atliktų darbų / paslaugų perdavimo-priėmimo aktų, prekių transportavimo dokumentų; dokumentų, patvirtinančių piniginių operacijų vykdymą, užfiksuotų žiniaraštyje sąskaitos – 2715 Argentaria Holdings INC; 2018 metų atskaitingo asmens T. J. avansinių apyskaitų; taip pat Bendrovė patikrinimui nepateikė buhalterinės apskaitos dokumentų ir suvestinių apskaitos registrų už laikotarpį nuo 2019 m. gegužės 1 d. iki 2019 m. liepos 31 d. Bendrovės atsakomybę švelninančia aplinkybe laikytinas dalies dokumentų ir paaiškinimų pateikimas.

4.4. Taigi, vertinant pateiktus faktus, kreditoriaus manymu, egzistuoja priežastinis ryšys tarp sąmoningo blogo bendrovės valdymo (apgaulingo buhalterinės apskaitos vedimo, sukčiavimo PVM srityje) ir nemokumo arba ryšio tarp sąmoningo blogo įmonės valdymo ir nemokios įmonės padėties esminio pabloginimo, todėl bendrovės bankrotas turi būti pripažintas tyčiniu /B/ 20 straipsnio 2 dalies 4 ir 5 punktų prasme. Pažymėtina, bankroto pripažinimui tyčiniu nebūtina nustatyti konkretaus veiksmo, sukėlusio įmonės bankrotą — turi būti vertinama aplinkybių visuma. Bendrovės bankrotą pripažinti tyčiniu teismui pakanka nustatyti tam tikrų veiksmų nuoseklią eigą, kurių sistema objektyviai patvirtina blogą įmonės valdymą, privedusį prie bankroto. Taigi, bendrovės bankrotą šiuo atveju nulėmė ne verslo nesėkmė ar susidaręs įsiskolinimas valstybės biudžetui, o tyčiniai įmonės valdymo organų veiksmai (tyčinių veiksmų nuosekli eiga) — apgaulingas buhalterinės apskaitos vedimas, sukčiavimas PVM srityje (todėl ir atsirado skola valstybei ne tik mokesčių, bet ir delspinigių forma).

4.5. Kreditorė papildomai informavo, kad 2020 m. gegužės 11 d. buvo perduotas Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Vilniaus apygardos valdybos Nusikalstamų veikų tyrimo skyriui 2020 m. gegužės 4 d. patikrinimo aktas Nr. (21.222) FR0680-225 dėl BUAB „Brugtė“ veiklos, prijungimui prie ikiteisminio tyrimo Nr. 02-6-00072-19, kuriame atliekamas tyrimas pagal požymius, nusikalstamų veikų numatytų Lietuvos Respublikos *baudžiamojo kodekso* 182 straipsnio 2 dalies, 222 straipsnio 1 dalies, 300 straipsnio 1 dalies dėl UAB „Financial accounting & law group“, UAB „Fagroup“ atsakingo asmens N. G. ir su ja susijusių asmenų galimai vykdomų nusikalstamų veikų (apgaulingai tvarkomos buhalterinės apskaitos įmonėse). Vertinant VMI prie FM išdėstytus motyvus ir aplinkybes, bei tai, kad suinteresuotas asmuo T. J. nepateikė jokių patikrinimo metu, teismo nutartimi nustatytų faktinių aplinkybių paneigiančių įrodymų, teismas 2021 m. lapkričio 4 d. nutartimi pagrįstai pripažino BUAB „Brugtė“ bankrotą tyčiniu, nustatant T. J. kaip asmenį, kurio veika sukėlė BUAB „Brugtė“ tyčinį bankrotą ir apribojo jo teisę eiti įmonės vadovo pareigas.

5. Pareiškėja BUAB „Brugtė“, atstovaujama nemokumo administratoriaus R. S., pateikė atsiliepimą į suinteresuoto asmens T. J. atskirąjį skundą, kuriame prašo palikti pirmosios instancijos teismo nutartį nepakeistą, o atskirąjį skundą atmesti kaip nepagrįstą. Nurodė, kad apeliando skunde nebuvo pagrįstų motyvų ir / ar argumentų, dėl kurių turėtų būti keistina Vilniaus apygardos teismo 2021 m. lapkričio 4 d. nutartis ar jos dalys.

Teismas

k o n s t a t u o j a :

IV. Apeliacinės instancijos teismo nustatytos bylos aplinkybės, teisiniai argumentai ir išvados

Dėl bylos nagrinėjimo ribų

6. Pagal Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – *CPK*) 320 straipsnio 1 ir 2 dalių nuostatas, bylos nagrinėjimo apeliacinės instancijos teisme ribas sudaro apeliacinio skundo faktinis ir teisinis pagrindai bei absoliučių teismo sprendimo negaliojimo pagrindų patikrinimas. Apeliacinės instancijos teismas nagrinėja bylą, neperžengdamas apeliaciniame skunde nustatytų ribų, išskyrus atvejus, kai to reikalauja viešasis interesas ir neperžengus skundo ribų būtų pažeistos asmens, visuomenės ar valstybės teisės ir teisėti interesai. Atskiriesiems skundams nagrinėti taikomos tos pačios taisyklės, išskyrus *CPK XVI* skyriaus II skirsnyje numatytas išimtis. Apeliacinės instancijos teismas ex officio (savo iniciatyva) patikrina, ar nėra *CPK 329* straipsnyje nustatytų absoliučių teismo procesinio sprendimo negaliojimo pagrindų. Absoliučių nutarties negaliojimo pagrindų nenustatyta.

7. Nagrinėjamojoje byloje sprendžiamas pirmosios instancijos teismo nutarties, kuria BUAB „Brugtė“ bankrotas pripažintas tyčiniu, teisėtumo ir pagrįstumo klausimas.

Dėl atskirojo skundo argumentų

8. Nagrinėjamoje byloje nekilo ginčas dėl to, kad sprendžiant klausimą dėl BUAB „Brugté“ bankroto pripažinimo tyčiniu taikytinas *JB*. Taip pat apeliančias neskundė pirmosios instancijos teismo nutarties dalies, kuria BUAB „Brugté“ pripažinta nemokia vėliausiai nuo 2018 m. gruodžio 31 d.

9. Byloje nustatyta, kad BUAB „Brugté“ juridinių asmenų registre įregistruota 2004 m. gegužės 3 d. Nuo 2004 m. gegužės 3 d. iki 2007 m. vasario 7 d. BUAB „Brugté“ vadove buvo U. B., nuo 2007 m. vasario 7 d. iki 2019 m. liepos 30 d. ir nuo 2020 m. vasario 13 d. iki 2020 m. rugsėjo 22 d. – suinteresuotas asmuo T. J.

10. 2020 m. rugpjūčio 4 d. suinteresuotas asmuo T. J. kreipėsi į teismą, prašydamas iškelti BUAB „Brugté“ bankroto bylą. Nurodė, kad bendrovė jau ilgą laiką susiduria su finansiniais sunkumais bei nebegali atsiskaityti su kreditoriais, vykdyti prievolių ir įsipareigojimų. Kartu su pareiškimu dėl bankroto bylos iškėlimo pateikė bendrovės 2019 m. balansą, pelno (nuostolių) ataskaitą, 2020 m. birželio 30 d. balansą, 2020 m. birželio 30 d. pelno (nuostolių) ataskaitą, kreditorių sąrašą, debitorių sąrašą, turto sąrašą. BUAB „Brugté“ bankroto byla iškelta Vilniaus apygardos teismo 2020 m. rugpjūčio 25 d. nutartimi. Nutartis įsiteisėjo 2020 m. rugsėjo 15 d.

11. VĮ Registrų centrui paskutiniai BUAB „Brugté“ finansinės atskaitomybės dokumentai pateikti už 2017 metus, pagal pelno (nuostolių) ataskaitą įmonė per 2017 m. gavo 111 062 Eur pelno. Pagal 2017 metų balansą BUAB „Brugté“ turtą sudarė 379 814 Eur, tuo tarpu per vienerius metus mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojimai – 103 517 Eur.

12. Taip pat pirmosios instancijos teismas ginčijamoje nutartyje nurodė, kad pagal bankroto byloje esantį BUAB „Brugté“ 2019 m. gruodžio 31 d. balansą praėjusiais finansiniais metais bendrovės turtas siekė 129 971 Eur, mokėtinos sumos ir įsipareigojimai – 198 151 Eur, 2019 m. gruodžio 31 d. įmonės turtą iš viso sudarė 32 610 Eur, mokėtinos sumos ir įsipareigojimai – 450 401 Eur. Iš 2020 m. birželio 30 d. sudaryto bendrovės balanso matyti, kad bendrovės turto vertė yra 32 610 Eur, o mokėtinos sumos ir įsipareigojimai – 450 401 Eur. Iš atsakovės pelno (nuostolių) ataskaitų nustatyta, kad įmonė dirba nuostolingai. Į bylą pateiktas BUAB „Brugté“ kreditorių sąrašas, iš kurio galima padaryti išvadą, kad BUAB „Brugté“ įsiskolinimai kreditoriams sudaro 450 401 Eur. Taigi jau 2018 metais bendrovės įsipareigojimai kreditoriams buvo didesni negu įmonės turto vertė.

13. Kaip matyti iš BUAB „Brugté“ bankroto bylos ir Lietuvos teismų informacinės sistemos (LITEKO) duomenų, Lietuvos apeliacinis teismas 2020 m. sausio 30 d. sprendimu, priimtu civilinėje byloje Nr. e2A-597-407/2020, panaikino atsakovės BUAB „Brugté“ 2019 m. liepos 17 d. kreditorių susirinkimo nutarimą dėl šios bendrovės bankroto procedūros vykdymo ne teismo tvarka.

14. Kasacinio teismo jurisprudencijoje išaiškinta, kad klausimo, ar įmonės bankrotas yra tyčinis, išsprendimas yra tik vienas iš bankroto procedūros etapų, kurį lemia įstatyme nustatytos pareigos bankroto (nemokumo) administratoriui patikrinti bankrutuojančios įmonės sandorius įgyvendinimas, o nuo šios stadijos (bankroto pripažinimo tyčiniu) pabaigos priklauso tolesnis įmonės sandorių patikrinimas bei jų galimas nugynėjimas teisme, žalos, padarytos kreditoriams, atlyginimas įmonę likvidavus (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. lapkričio 29 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-7-284-611/2018 30 punktą). Tyčinio bankroto procedūra, kaip ir bankroto bylos iškėlimas, kreditorių reikalavimų tvirtinimas, yra sudėtinė ir neatskiriama bankroto bylos dalis, kuri tiesiogiai susijusi su bankroto bylos baigtimi (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. kovo 29 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-129-219/2018 28 punktas).

15. Kasacinis teismas taip pat yra nurodęs, kad esminis tyčinio bankroto elementas – įmonės privedimas prie bankroto sąmoningais veiksmais, todėl turi būti nustatytas ryšys tarp sąmoningai blogo įmonės valdymo ir įmonės nemokumo – jei nebūtų buvę sąmoningų į įmonės padėties bloginimą nukreiptų veiksmų, įmonė nebūtų tapusi nemoki. Jau nemoki tapusi įmonė nebegali dar sykį būti priversta prie nemokumo, tačiau nemokios įmonės padėtis tyčia gali būti dar labiau pabloginta. Todėl net jei įmonės nemokumas ir nėra neteisėtų veiksmų rezultatas, vėlesni veiksmai tyčia bloginant jau nemokios įmonės turtinę padėtį gali esmingai pažeisti kreditorių teises. Atsižvelgiant į tai, kasacinio teismo praktikoje tyčiniu bankrotu laikomi taip pat ir atvejai, kai faktiškai nemokioje įmonėje tyčiais veiksmais dar labiau esmingai pabloginama įmonės turtinė padėtis, t. y. nėra ryšio tarp tyčinio blogo įmonės valdymo ir anksčiau atsiradusio nemokumo, bet yra ryšys tarp tyčinio blogo įmonės valdymo ir tolesnio nemokios įmonės padėties esminio pabloginimo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. balandžio 24 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-7-115-915/2017).

16. Apeliacinės instancijos teismas, įvertinęs byloje nustatytas aplinkybes, nagrinėjamo klausimui aktualų teisinį reglamentavimą bei aptartą teismų praktiką, sprendžia, kad apelianto T. J. atskirojo skundo argumentai nepaneigia pirmosios instancijos teismo išvadų dėl BUAB „Brugté“ tyčinio bankroto požymių egzistavimo. Toliau apeliacinės instancijos teismas išanalizuos apelianto argumentus pagal jų grupes.

Dėl JB 20 straipsnio 2 dalies 5 punkte numatyto požymio egzistavimo

17. Pagal *JB 20* straipsnio 2 dalies 5 punktą teismas pripažįsta bankrotą tyčiniu, jeigu teisės aktų reikalaujama buhalterinė apskaita buvo tvarkoma apgaulingai ir (arba) netinkamai (paslėpti, sunaikinti, sugadinti įmonės apskaitos dokumentai arba netvarkyta ar aplaidžiai tvarkyta teisės aktų reikalaujama buhalterinė apskaita arba įstatymų nustatyta laiką neišsaugoti buhalterinės apskaitos dokumentai) ir dėl to negalima visiškai ar iš dalies nustatyti įmonės veiklos, jos turto, nuosavo kapitalo ar įsipareigojimų dydžio ar struktūros, ir (arba) mokesčių administratoriaus patikrinimo akte nustatytas pridėtinės vertės mokesčio (PVM) arba kitų mokesčių mokėjimo vengimas

18. Pagal *JB 20* straipsnio 2 dalies 5 punktą, ne bet kuris buhalterinės apskaitos tvarkymo taisyklių pažeidimas ir ne bet kuris buhalterinės apskaitos dokumentų neišsaugojimas lemia bankroto pripažinimą tyčiniu, o tik toks, dėl kurio negalima visiškai ar iš dalies nustatyti įmonės veiklos, jos turto, nuosavo kapitalo ar įsipareigojimų dydžio ar struktūros. Toks negalėjimas turi būti susijęs su objektyviu negalėjimu įvertinti įmonės nemokumo priežastis. Jei įmonės veiklą galima įvertinti remiantis kitais duomenimis (pvz., pirminiais buhalterinės apskaitos dokumentais), be kita ko ir netiesioginiais įrodymais, taip pat jei akivaizdu, kad įmonės nemokumo priežastys yra kitos, nei tos, kurias galima patvirtintų trūkstami buhalterinės apskaitos dokumentai, nebelineka pagrindo pripažinti bankrotą tyčiniu remiantis *JB 20* straipsnio 2 dalies 5 punktu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2018 m. gruodžio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-510-915/2018). Tai reiškia, kad *JB 20* straipsnio 2 dalies 5 punkto pagrindu įmonės bankrotas gali būti pripažintas tyčiniu, jei teismui yra pakankamo pagrindo manyti, kad netinkamu buhalterinės apskaitos tvarkymu buvo padaryta žala įmonės kreditoriams, o įmonės dokumentų neperdavimu sąmoningai siekiama nuslėpti įmonės turto iššvaistymą ar įstatymo nuostatas pažeidžiančius atsiskaitymus su pasirinktais kreditoriais (Lietuvos apeliacinio teismo 2018 m. vasario 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-476-330/2018).

19. Apeliantas, nesutikdamas su pirmosios instancijos teismo nutartimi, kuria BUAB „Brugtė“ bankrotas pripažintas tyčiniu *ĮBĮ* 20 straipsnio 2 dalies 5 punkto pagrindu, nurodė, kad savo sprendimą teismas grindė byloje pateiktu VMI prie FM 2020 m. gegužės 4 d. patikrinimo akte Nr. (21.222) FR0680-225 konstatuotu netinkamu buhalterinės apskaitos vedimu ir aplinkybe, jog T. J. negražino ir nepanaudojo bendrovės veikloje jam išmokėtų lėšų. Nagrinėjamu aspektu apeliantas pažymėjo, kad įstatymai leidžia įmonėms tikslinti savo finansines deklaracijas / duomenis 5 metų laikotarpiu. Todėl dalis deklaracijų / duomenų, kurie buvo pateikti netikslūs, buvo patikslinti.

20. Byloje esantys duomenys ir Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. sausio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-597-407/2020 patvirtino apelianto argumentus, kad iki mokesčio patikrinimo pradžios bendrovė VMI prie FM pateiktose PVM deklaracijose už laikotarpį nuo 2018 m. sausio 1 d. iki 2019 m. balandžio 30 d. deklaravo: 4 953 Eur pardavimo PVM, 233 253 Eur pirkimo PVM bei 228 300 Eur grąžintino iš biudžeto PVM. Per 2018 m. sausio–2019 m. balandžio mėn. laikotarpį įmonei pagal prašymus grąžinta 201 129,50 Eur PVM. Mokesčio patikrinimo metu BUAB „Brugtė“, gavusi VMI prie FM pranešimą, kuriame buvo nurodyta, kad savanoriškai gali patikslinti deklaracijas, 2019 m. birželio 27 d. per elektroninę deklaravimo sistemą (toliau – EDS) pateikė patikslintas 2018 m. sausio–vasario mėn. ir balandžio–gruodžio mėn., 2019 m. sausio–balandžio mėn. PVM deklaracijas, kurios buvo priimtos su statusu „Sulaikytos dėl tikrinimo“.

21. Anot apelianto, nurodyti veiksmai nereiškia sąmoningo įmonės direktoriaus veikimo (neveikimo) privedant įmonę prie bankroto, t. y. tokius įmonės direktoriaus veiksmus (blogiausiu atveju) būtų galima vertinti kaip aplaidumą, o ne sąmoningo vengimo įrašyti netikslus duomenis pasekmę, turint aiškų tikslą nuslėpti įmonės tikrąją finansinę padėtį.

22. Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo (toliau – *MAĮ*) 80 straipsnyje numatyta mokesčių mokėtojo teisė tikslinti mokesčio deklaraciją už einamuosius ir trejus praėjusius kalendorinius metus, skaičiuojamus atgal nuo tų metų, kuriais pradama mokėti apskaičiuoti arba perskaičiuoti, sausio 1 dienos (*MAĮ* 68 straipsnio 1 dalis). Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatyme (toliau – *PVMĮ*) numatyta tiek galimybė tikslinti PVM ataskaitą (*PVMĮ* 65–70 straipsniai), tiek patikslintų ataskaitų pagrindu koreguoti metines PVM deklaracijas (*PVMĮ* 87 straipsnis).

23. Nagrinėjamu aspektu atkreiptinas apelianto dėmesys į tai, kad nei ginčijamu pirmosios instancijos teismo procesiniu sprendimu, nei VMI prie FM atliktu patikrinimu, nėra ir nebuvo paneigta apelianto teisė tikslinti deklaracijas. Nagrinėjamu atveju keltinas klausimas kokių tikslu tos deklaracijos buvo tikslinamos. VMI prie FM atlikusi patikrinimą nustatė, kad bendrovė 2018 m. sausio–vasario, balandžio–gruodžio mėn. ir 2019 m. sausio–balandžio mėn. pateikė patikslintas PVM deklaracijas (forma FR0600), atitiksino iki mokesčio patikrinimo pradžios nepagristai deklaruotą 216 120 Eur atskaitomą PVM pagal sąskaitas faktūras, kuriomis buvo įformintos neįvykusios ūkinės operacijos. Dėl šio pažeidimo papildomai mokesčių nebuvo apskaičiuota. Taigi, nagrinėjamu atveju nėra kvestionuojama bendrovės pareiga tikslinti deklaracijas, tačiau svarbu yra tai, kad deklaruotos buvo sąskaitos faktūros, kuriomis įformintos neįvykusios ūkinės operacijos. Ir šių duomenų apeliantas nepaneigė. Apeliacinio teismo vertinimu, apeliantas tikslindamas deklaracijose nurodomus duomenis, siekė kaip įmanoma išvengti atsakomybės už padarytą PVM įstatymo pažeidimą. Tas faktas, kad nemokumo administratoriui apeliantas vis dar neperdavė visų įmonės dokumentų ir turto, vertintinas kaip siekimas išvengti neigiamų pasekmių, susijusių su galimu apgaulingos apskaitos vedimu arba siekis nuslėpti tikrąją įmonės padėtį. Tokia išvada darytina atsižvelgiant į byloje esančios medžiagos visetą.

24. Apelianto manymu, svarbu paminėti ir tai, kad ne suinteresuotas asmuo teikė dokumentus / deklaracijas, o buhalteriją tvarkiusi įmonė. Suinteresuotas asmuo pasitikėjo buhalterine įmone, todėl netikrino ir iki mokesčio patikrinimo neturėjo informacijos apie tai, kad dokumentai galėjo būti pateikti netikslūs. Šiuo metu VMI prie FM baigė mokesstinį patikrinimą ir pradėjo mokesstinį tyrimą. Taigi, šiai dienai VMI prie FM suinteresuoto asmens atžvilgiu atlikti veiksmai dar nėra baigti, o nemokumo administratorius remiasi pavieniais VMI prie FM pateiktais dokumentais ir dar nebaigtais tyrimais. Su šiais atskirojo skundo argumentais apeliacinės instancijos teismas neturi pagrindo sutikti.

25. Lietuvos Respublikos *buhalterinės apskaitos įstatymo* (toliau – *Buhalterinės apskaitos įstatymas*) 19 straipsnio 2 dalis imperatyviai nustato, kad būtent ūkio subjekto vadovas (o ne kiti subjektai) atsako už apskaitos dokumentų ir apskaitos registrų išsaugojimą. *Buhalterinės apskaitos įstatymo* 21 straipsnio 1 dalimi, už apskaitos organizavimą pagal šio įstatymo reikalavimus atsako ūkio subjekto vadovas. Ūkio subjekto apskaitą tvarko vyriausiasis buhalteris (buhalteris), arba pagal sutartį apskaitos paslaugas teikianti įmonė ar apskaitos paslaugas savarankiškai teikiantis asmuo (*Buhalterinės apskaitos įstatymo* 10 straipsnio 1 dalis). Vyriausiasis buhalteris (buhalteris), arba pagal sutartį apskaitos paslaugas teikianti įmonė yra atsakingi už buhalterinių įrašų teisingumą (*Buhalterinės apskaitos įstatymo* 11 straipsnio 1 dalis), tuo tarpu ūkio subjekto vadovas atsako už teisingos, tikslios, išsamios ir laiku pateiktos informacijos apie ūkinius įvykius ir ūkines operacijas pateikimą vyriausiajam buhalteriu (buhalteriu) arba apskaitos paslaugas teikiančiai įmonei, arba apskaitos paslaugas savarankiškai teikiančiam asmeniui (*Buhalterinės apskaitos įstatymo* 14 straipsnio 2 dalis). Taigi pagal aptartą reglamentavimą ir teismų praktiką akivaizdu, kad įmonės vadovas ne tik turi teisę deleguoti buhalterinės apskaitos tvarkymo funkciją buhalteriu ar buhalterinės apskaitos įmonei, tačiau privalo kontroliuoti kaip pavestos funkcijos yra vykdomos. Šios aplinkybės apeliantui, kaip verslininkui, turėjo būti žinomos, juolab, kad apelianto vardu yra įregistruota ir daugiau įmonių.

26. Atsižvelgiant į įstatymo nustatytą pareigą, apeliantas negali teisintis, kad VMI deklaracijas teikė ne jis, o buhalteriją tvarkanti įmonė, kuria apeliantas pasitikėjo. Todėl apelianto argumentai šioje dalyje negali būti pripažinti pagrįstais.

27. Nesutiktina ir su apelianto argumentu, kad nemokumo administratorius remiasi pavieniais VMI prie FM pateiktais dokumentais ir dar nebaigtais tyrimais. Kaip teisingai nurodė kreditorė ir pirmosios instancijos teismas, BUAB „Brugtė“ turėjo teisę 2020 m. birželio 25 d. Sprendimą dėl patikrinimo akto tvirtinimo Nr. (21.222E) FR0682-292 per 20 dienų nuo jo įteikimo dienos apskųsti Mokesčių ginčų komisijai prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Nagrinėjamoje byloje nėra nustatyta, kad VMI sprendimas būtų skustas arba nugincytas teismine tvarka, vadinasi, galiojantis, kas patvirtina, kad T. J. pripažino patikrinimo metus nustatytus pažeidimus. Galiausiai apeliacinės instancijos teismo vertinimu, pirmosios instancijos teismas, vadovaudamasis kasacinio teismo praktika pagrįstai pripažino, kad VMI užfiksuoti su BUAB „Brugtė“ mokesčine nepriemoka susiję faktai pagal *CPK* 197 straipsnio 2 dalies nuostatas turi didesnę įrodomąją galią nagrinėjamoje byloje. Apeliantas šių aplinkybių skunde nepaneigė.

Dėl ĮBĮ 20 straipsnio 2 dalies 4 punkte įtvirtinto požymio

28. Pirmosios instancijos teismas BUAB „Brugtė“ bankrotą pripažino tyčiniu, konstatavęs *ĮBĮ* 20 straipsnio 2 dalies 4 punkte įtvirtinto požymio egzistavimą.

29. Pagal *JB/ 20* straipsnio 2 dalies 4 punktą įmonės bankrotas pripažįstamas tyčiniu, jei įmonės veikla buvo organizuojama taip, kad kreditorių galimybės nukreipti išieškojimą į įmonės skolininkės turtą buvo apribotos arba panaikintos ir (arba) išieškojimo pirmenybė buvo sąmoningai teikiama tos pačios eilės pagal *CK 6.930¹* straipsnį kreditoriams, kuriems įsipareigojimai atsirado vėliau ir (arba) buvo nepradelsti arba mažiau pradelsti, žinant, kad kreditoriai, kuriems įsipareigojimai pradelsti arba daugiau pradelsti, faktiškai neturės į ką nukreipti savo išieškojimo, nes įmonė nebeturės pakankamai turto.

30. Pažymėtina, kad nurodytos *JB/* normos taikymas yra siejamas su sąlyga, kad turi būti žinoma, jog kreditoriai, kuriems įsipareigojimai pradelsti arba daugiau pradelsti, faktiškai neturės į ką nukreipti savo išieškojimo, nes įmonė nebeturės pakankamai turto (Lietuvos apeliacinio teismo 2016 m. sausio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-219-196/2016).

31. Apeliacinės instancijos teismas, pritaria pirmosios instancijos teismo argumentams, kad byloje nesant pateiktų jokių dokumentų ir paaiškinimų, kurie pagrįstų T. J. 539 001,31 Eur sumos panaudojimą bendrovės naudai ir interesams, kokiais tikslais buvo naudojamos lėšos, o VMI prie FM 2020 m. gegužės 4 d. patikrinimo akte nustačius, kad bendrovės direktoriui T. J. kaip atskaitingam asmeniui iki 2019 m. balandžio 30 d. buvo išmokėta 314 072, 90 Eur; išmokėtos sumos T. J. negrąžino ir nepanaudojo bendrovės veikloje, yra pagrindo konstatuoti, jog tokiais veiksmais buvo apribotos kreditorių galimybės nukreipti išieškojimą į bendrovės turtą.

32. Suinteresuotas asmuo T. J. procesiniuose dokumentuose ir atskirajame skunde ne kartą pažymėjo, kad BUAB „Brugté“ sudaryti sandoriai buvo įprasta įmonės ūkinė veikla, apmokėjimai buvo atliekami už gautas medžiagas, atliktus darbus, suteiktas paslaugas. Anot apelianto, šiuos duomenis patvirtinantys dokumentai buvo perduoti buhalterinę apskaitą tvarkančiai įmonei.

33. Pažymėtina, kad rungimosi principas (*CPK 12* straipsnis) lemia tai, kad įrodinėjimo pareiga ir pagrindinis vaidmuo įrodinėjant tenka įrodinėjamų aplinkybių nustatymu suinteresuotoms šalims: kiekviena šalis privalo įrodyti tas aplinkybes, kuriomis remiasi kaip savo reikalavimų ir atsikirtimų pagrindu, išskyrus atvejus, kai yra remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. liepos 24 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-378/2014). Pažymėtina ir tai, kad vertindami šalių pateiktus įrodymus, teismai remiasi įrodymų pakankamumo taisykle, o išvada dėl konkrečios faktinės aplinkybės egzistavimo daroma pagal vidinį teismo įsitikinimą, grindžiamą visapusišku ir objektyviu visų reikšmingų bylos aplinkybių išnagrinėjimu. Teismas turi įvertinti ne tik kiekvieno įrodymo įrodomąją reikšmę, bet ir įrodymų visetą, ir tik iš įrodymų visumos daryti išvadas apie tam tikrų įrodinėjimo dalykų konkrečioje byloje esančių faktų buvimą ar nebuvimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. lapkričio 22 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-597/2013).

34. Nagrinėjamu aspektu pasakytina, kad byloje nėra pateikta jokių, suinteresuoto asmens argumentus patvirtinančių, įrodymų. Kaip jau buvo minėta atsakomybė už netinkamai tvarkomą buhalterinę apskaitą tenka įmonės vadovui. Į bylą pateikti N. G. paaiškinimai patvirtina apelianto argumentus, dėl to, kad jis perduodavo buhalterinę apskaitą tvarkančiai bendrovei BUAB „Brugté“ buhalterinės apskaitos dokumentus. Visgi, byloje nėra jokių įrodymų apie tai, kad buhalterinę apskaitą tvarkančiai bendrovei buvo perduoti dokumentai, galintys patvirtinti apelianto argumentus apie 539 001,31 Eur sumos panaudojimą bendrovės naudai ir interesams. Byloje nėra jokių įrodymų apie tai, kad apeliantas būtų dėjęs maksimalias pastangas šioms dokumentams gauti, būtų teikęs prašymą pirmosios instancijos teismui nustatyti terminą būtinoms dokumentams gauti arba išreikalauti juos iš buhalterinę apskaitą tvarkančios įmonės, arba realizavęs bet kokias kitas proceso įstatymuose numatytas teises, siekdamas į bylą pateikti visus reikšmingus, jo atsikirtimus patvirtinančius, įrodymus.

35. Atsižvelgiant į tai, pirmosios instancijos teismas darė pagrįstą išvadą dėl BUAB „Brugté“ tyčinio bankroto (*JB/ 20* straipsnio 2 dalis 4, 5 punktai).

Dėl apribojimo eiti vadovo pareigas

36. Pirmosios instancijos teismas ginčijama nutartimi apribojo T. J. teisę 3 (trejus) metus eiti viešojo ir (ar) privataus juridinio asmens vadovo pareigas ar būti kolegialaus valdymo organų nariu.

37. Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo (toliau – *JAN/*) 57 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad iškėlus bankroto bylą, įgaliojimų netekę juridinio asmens valdymo organai <...> per teismo nustatytą terminą privalo perduoti paskirtam nemokumo administratoriui: 1) juridinio asmens valdomą ir naudojamą turtą pagal nutarties iškelti bankroto bylą įsiteisėjimo dienos duomenis; 2) visus juridinio asmens dokumentus, buhalterinės apskaitos registrus ir kitą juridinio asmens informaciją, susijusią su jo veikla. Pagal *JAN/ 13* straipsnio 2 dalį teismas gali apriboti asmens teisę nuo 1 iki 5 metų eiti viešojo ir (ar) privataus juridinio asmens vadovo pareigas, jei asmuo privalėdamas pagal įstatymą: po nutarties iškelti bankroto bylą įsiteisėjimo neperdavė turto ir (ar) dokumentų, vengė pateikti bankroto procesui reikalingą informaciją ar kitaip trukdė procedūroms.

38. Nurodytos teisės normos dėl baudos skyrimo pagrindinis tikslas yra drausminti nesąžiningus, neveiklius bankrutuojančios įmonės vadovus, ignoruojančius teismo sprendimų privalomumą, priversti juos kuo greičiau pateikti bankroto procedūras vykdančiam bankroto administratoriui įmonės finansinius bei kitus svarbiausius su įmonės veikla susijusius dokumentus, kad būtų galima vykdyti bankroto procedūras; jeigu įmonės valdymo organai nepateikė teismo reikalaujamų dokumentų ar įmonės turto dėl objektyvių priežasčių, teismas turėtų panaikinti jiems paskirtą baudą, tačiau įrodinėjimo pareiga, jog egzistuoja pateisinama priežastis nepateikti bankroto administratoriui teismo įsiteisėjusioje nutartyje nurodytų dokumentų, tenka valdymo organams (Lietuvos apeliacinio teismo 2016 m. kovo 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-771-330/2016; 2018 m. vasario 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-511-330/2018; 2019 m. lapkričio 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-1558-798/2019; 2020 m. kovo 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2- 524-381/2020, 2021 m. vasario 18 d. nutartį civilinėje byloje Nr. e2-279-553/2021).

39. Apeliantas nesutikdamas su pirmosios instancijos teismo nutartimi šioje dalyje pirmiausia nurodė, kad jis tinkamai ir laiku kreipėsi dėl bankroto bylos iškėlimo. Anot apelianto, nutraukus bendrovės neteisminį bankrotą, bendrovė liko be vadovo. Suinteresuotas asmuo tapo bendrovės vadovu nuo 2020 m. vasario 13 d. iki 2020 m. rugsėjo 22 d. vien tam, kad pasirošytų ir inicijuotų teisminį bankrotą.

40. Pirmiausia, atkreiptinas dėmesys, kad nagrinėjamoje byloje jau yra konstatuota, jog apeliantas po nutarties iškelti bankroto bylą įsiteisėjimo neperdavė turto ir (ar) dokumentų, vengė pateikti bankroto procesui reikalingą informaciją.

41. Antra, Lietuvos teismų praktikoje išaiškinta, kad pagal savo paskirtį (tikslą) juridinio asmens vadovo teisės eiti tam tikras pareigas apribojimas, kaip griežčiausia vadovui taikoma sankcija, negali būti taikoma tik dėl formalių priežasčių, ji turėtų būti taikoma išimtiniais atvejais, tik tada, jeigu nustatomas akivaizdus įmonės vadovo aplaidumas (nerūpestingumas) einant savo pareigas ar sąmoningas jų

netinkamas vykdymas. Ar padaryti pažeidimai yra formalūs, ar ne, nustatinėjama kvalifikuojant konkretaus ginčo faktines aplinkybes ir jų pagrindu kilusias materialines teises pasekmes (Lietuvos apeliacinio teismo 2015 m. gegužės 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1057-196/2015).

42. Teismas, sprenddamas tiek suinteresuotų asmenų pateiktą prašymą taikyti įmonės vadovui teisių apribojimą, tiek tai darydamas savo iniciatyva, turi nustatyti ir įvertinti visas faktines aplinkybes, susijusias su įmonės vadovo neveikimu ir tokio elgesio priežastimis, išsiaiškinti, ar byloje surinkti įrodymai ir nustatytos aplinkybės sudaro pagrindą taikyti įstatymo nustatytą apribojimą šiam asmeniui dirbti tam tikrą darbą. Aptariamoms teisės normoms pagrindu vadovui nustatoma sankcija yra baudinė, todėl teisės pažeidimą padariusio vadovo kaltė nepreziumuojama, ji nustatoma tik išsamiai ištyrus reikšmingas aplinkybes (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gegužės 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-270-690/2016).

43. Anot apelianto, pirmosios instancijos teismas visiškai be pagrindo konstatavo, kad buvęs bendrovės vadovas T. J. pažeidė pareigą numatytą *ĮBĮ* 8 straipsnio 1 dalyje vien dėl to, kad šią pareigą įvykdė pavėluotai. O vien tas faktas, kad bendrovės kreditoriai nusprendė inicijuoti bendrovės bankroto procesą ne teismo tvarka, o vėliau neteisminis bankrotas buvo panaikintas, nepaneigia, kad bendrovės vadovas (suinteresuotas asmuo) dėjo visas pastangas bei įvykdė pareigą numatytą *ĮBĮ* 8 straipsnio 1 dalyje. Su šiais apelianto argumentais apeliacinės instancijos teismas neturi pagrindo sutikti.

44. *ĮBĮ* 5 straipsnio 1 dalis apibrėžia subjektus, turinčius teisę ar pareigą teikti teismui pareiškimą dėl bankroto bylos iškėlimo įmonei: 1) kreditorius (kreditoriai); 2) įmonės vadovas ar kitas asmuo (asmenys), pagal kompetenciją, suteiktą atitinkamos teisinės formos juridinius asmenis reglamentuojančiuose įstatymuose ar jų steigimo dokumentuose, turintis (turintys) teisę kreiptis į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo (toliau – vadovas ar kiti asmenys pagal kompetenciją); 3) likvidatorius. Pagal *ĮBĮ* 8 straipsnio 1 dalį, jeigu įmonė negali ir (arba) negalės atsiskaičyti su kreditoriumi (kreditoriais) ir šis (šie) nesikreipė į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo, įmonės vadovas ar kiti asmenys pagal kompetenciją privalo pateikti pareiškimą teismui dėl bankroto bylos iškėlimo nedelsdami, bet ne vėliau kaip per 5 dienas po to, kai įmonė tapo nemoki ir įmonės dalyviai per minimalius įstatymuose arba įmonės steigimo dokumentuose nustatytus terminus dalyvių susirinkimui sušaukti, bet ne vėliau kaip per 40 dienų, nesiėmė priemonių įmonės mokumui atkurti. Kompetentingas valdymo organas apie tai, kad įmonė negali ir (arba) negalės atsiskaičyti su kreditoriumi (kreditoriais), nedelsdamas privalo informuoti įmonės dalyvius arba per minimalius įstatymuose arba įmonės steigimo dokumentuose nustatytus terminus ir nustatyta tvarka sušaukti dalyvių susirinkimą.

45. Aiškindamas šią teisės normą, kasacinis teismas yra nurodęs, kad įmonės vadovo pareiga laiku inicijuoti bankroto bylą nustatyta todėl, kad vadovas yra tas asmuo, kuris geriausiai žino (privalo žinoti) įmonės finansinę būklę, jos galimybę vykdyti prisiimtus finansinius įsipareigojimus suėjus jų vykdymo terminui, todėl privalo nedelsdamas veikti, jei finansinė padėtis pasikeičia taip, kad kyla įmonės nemokumo grėsmė (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. birželio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-344/2014; 2017 m. sausio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-89-378/2017, 20 punktą). Aptarta kasacinio teismo praktika ir teisinis reglamentavimas suponuoja išvadą, kad pareiga laiku inicijuoti bankroto bylą ir iš to kylantys padariniai visų pirma tenka įmonės vadovui, o kitiems subjektams – tiek, kiek tokia jų pareiga reglamentuota atitinkamos teisinės formos juridinius asmenis reglamentuojančiuose įstatymuose ar jų steigimo dokumentuose (*ĮBĮ* 5 straipsnio 1 dalies 2 punktas).

46. Nagrinėjamu atveju, nebuvo prašoma pripažinti bankroto tyčiniu dėl to, kad apeliantas neįvykdė savo pareigos kreiptis dėl bankroto iškėlimo, tačiau konstatuota, jog apeliantas nurodytą pareigą įvykdė per vėlai.

47. Susipažinus su Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. sausio 30 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. e2A-597-407/2020 nustatyta, kad pagal patikslintas PVM deklaracijas Bendrovė 216 120 Eur sumažino iki mokestinio patikrinimo deklaruotą gražintiną iš biudžeto PVM sumą. Dėl šios priežasties susidarė 194 316,45 Eur PVM nepriemoka, kurią patvirtina apeliantės (VMI prie FM) pateikti duomenys apie Bendrovės PVM prievoles. Minėta PVM prievolė Bendrovei atsirado nuo to momento, kai buvo patikslintos PVM deklaracijos, t. y. nuo 2019 m. birželio 27 d., todėl apeliantė laikytina kreditore, kuriai turėjo būti pranešta apie inicijuojamą neteisminį Bendrovės bankroto procesą, kaip reikalaujama pagal *ĮBĮ* 12 straipsnio 2 dalį. Toks pranešimas VMI prie FM nebuvo išsiųstas, taigi, buvo pažeista minėta įstatymo nuostata. Apeliantė nebuvo tinkamai informuota apie 2019 m. liepos 17 d. šaukiamą Bendrovės kreditorių susirinkimą, todėl buvo apribotos jos kaip kreditorės teisės dalyvauti šiame kreditorių susirinkime ir balsuoti dėl nutarimo vykdyti Bendrovės bankroto procesą ne teismo tvarka. Šie esminiai minėtų procedūrų ir kreditorės teisių pažeidimai sudaro pagrindą pripažinti ginčijamą kreditorių susirinkimo nutarimą neteisėtu ir jį panaikinti.

48. Paminėtina ir tai, kad neteisminiame bankroto procese 2019 m. liepos 17 d. bendrovės kreditorių susirinkime dalyvavo: UAB „Fantazis“, su reikalavimo suma 146 480,94 Eur (69,34 proc. visų kreditorių balsų) ir UAB „Financial accounting & law group“ su reikalavimo suma 48 426,00 Eur (22,97 proc. visų kreditorių balsų) balsavo darbotvarkės klausimais ir pritarė neteisminio bankroto iškėlimui nors jau tada žinojo, kad yra pateiktos patikslinančios PVM sąskaitos faktūros ir yra susidariusi didelė mokėtina suma VMI. Nei viena, nei kita įmonė kreditorinio reikalavimo šioje byloje BUAB „Brugtė“ nepareiškė. UAB „Fantazis“ ir BUAB „Brugtė“ deklaravo veiklos vykdymą tose pačiose patalpose adresu – (duomenys neskelbtini). Valstybinio socialinio draudimo fondo duomenimis UAB „Fantazis“ per laikotarpį nuo 2014 m. gruodžio 1 d. iki 2019 m. birželio 28 d. įdarbintas tik vienas darbuotojas – direktorius T. J. Buhalterinė apskaitą UAB „Fantazis“ per laikotarpį nuo 2014 m. lapkričio 24 d. iki 2019 m. gegužės 31 d. tvarkė UAB „Financial accounting & law group“, įgaliotas asmuo N. G. Šie duomenys leidžia teigti, kad BUAB „Brugtė“ neteisminį bankrotą paskelbė ne kreditorių susirinkimas, kaip bando teigti apeliantas, o jo paties vadovaujamas tarymas BUAB „Brugtė“ didžiausias kreditorius – UAB „Fantazis“, vadovaujamas paties apelianto. O tai leidžia daryti išvadą apie galimą apelianto nesąžiningumą vadovaujant BUAB „Brugtė“ ir keliant jai bankrotą ne teismo tvarka.

49. Kaip jau nurodyta, įmonės vadovo pareiga laiku inicijuoti bankroto bylą nustatyta todėl, kad vadovas yra tas asmuo, kuris geriausiai žino (privalo žinoti) įmonės finansinę būklę, jos galimybę vykdyti prisiimtus finansinius įsipareigojimus suėjus jų vykdymo terminui. Taigi darytina išvada, kad apeliantui, kaip tuometiniam įmonės vadovui, turėjo būti žinoma apie tai, jog kreditorių nutarimo, kuriuo bendrovės bankrotą nutarta skelbti ne teismo tvarka, priėmimo metu bendrovė turi dar vieną kreditorių – VMI, kuris nebuvo informuotas apie bendrovei keliamą neteisminį bankrotą. Tokia pat išvada padarė ir Lietuvos apeliacinis teismas nurodytoje nutartyje, kuria panaikintas 2019 m. liepos 17 d. kreditorių susirinkimo nutarimas dėl bendrovės bankroto procedūros vykdymo ne teismo tvarka.

50. Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą, spręstina, kad tik supratęs, jog bankroto bylos ne teismo tvarka BUAB „Brugtė“ iškelti nepavyks, pastarosios vadovas kreipėsi į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo. Vadinas, teisingai konstatuota, kad savo pareigą apeliantas įvykdė pavėluotai, kadangi direktorius T. J. 2019 m. liepos 11 d. siųsdamas pranešimus kreditoriams dėl bendrovės bankroto proceso ne teismo tvarka inicijavimo jau turėjo suvokti, kad bendrovė yra nemoki (BUAB „Brugtė“ pripažinta nemokia vėliausiai nuo 2018 m. gruodžio 31 d.). Atitinkamai apelianto argumentai, kad tinkamai vykdė savo kaip buvusio vadovo pareigas, yra atmestini.

51. Atmestini ir suinteresuoto asmens argumentai apie tai, kad apeliantas tapo bendrovės vadovu nuo 2020 m. vasario 13 d. iki 2020 m. rugsėjo 22 d. vien tam, kad pasiruoštų ir inicijuotų teisminį bankrotą, bendrovė jokios realios veiklos nevykdė, kreditorių naujų neatsirado, taigi tuo laikotarpiu bendrovės padėtis iš esmės nepablogėjo. Apeliacinės instancijos teismas primena, kad laiku inicijuoti bankroto byla yra įmonės vadovo pareiga. Įmonės nemokumą konstatavus vėliausiai nuo 2018 m. gruodžio 31 d. ir Lietuvos apeliaciniam teismui panaikintus 2019 m. liepos 17 d. kreditorių susirinkimo nutarimą dėl bendrovės bankroto procedūros vykdymo ne teismo tvarka, apeliantas nedelsdamas turėjo kreiptis į teismą dėl bankroto bylos BUAB „Brugtė“ iškėlimo. Tačiau apeliantas į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo BUAB „Brugtė“ kreipėsi daugiau nei po devynerių mėnesių nuo Lietuvos apeliacinio teismo nutarties įsiteisėjimo dienos. Apeliacinės instancijos teismas, susipažinęs su byloje esančia medžiaga, turi pagrindo spręsti, kad apeliantas delsė nepagrįstai ilgai. Juolab, kaip jis pats teigia, įmonė veiklos nevykdė, naujų kreditorių neatsirado. Dėl nurodyto, darytina išvada, kad apeliantas dėl bankroto bylos iškėlimo atsakovei galėjo kreiptis anksčiau.

52. Apeliantas pažymėjo ir tai, kad jis tinkamai įvykdė perduoti bendrovės dokumentus tiek nemokumo administratoriui, tiek ir VMI prie FM. Akcentavo, kad administratorius kreipėsi į bankroto bylą nagrinėjančią teismą su prašymu suinteresuotam asmeniui paskirti baudą dėl dokumentų neperdavimo, teismas tokio administratoriaus prašymo netenkino, kas tik įrodo, jog suinteresuotas asmuo neturi tikslo ar tyčios slėpti ar neperduoti bendrovės dokumentų. Be to, kartu su pareiškimu dėl bankroto bylos iškėlimo suinteresuotas asmuo pateikė į bylą bendrovės 2019 m. balansą, pelno (nuostolių) ataskaitą, 2020 m. birželio 30 d. balansą, 2020 m. birželio 30 d. pelno (nuostolių) ataskaitą, kreditorių sąrašą, debitorių sąrašą, turto sąrašą.

53. Kaip buvo minėta šioje nutartyje už tinkamą buhalterinės apskaitos dokumentų ir apskaitos registrų išsaugojimą, jų pildymą ir tvarkymą atsako įmonės vadovas. Sutiktina su apelianto argumentais dėl to, kad pirmosios instancijos teismas netenkino nemokumo administratoriaus prašymo dėl baudos skyrimo T. J. dėl dokumentų neperdavimo (Vilniaus apygardos teismo 2020 m. spalio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. B2-3706-803/2020). Tačiau susipažinus su nurodytuo nutarties argumentais, nėra pagrindo spręsti, kad pirmosios instancijos teismas vertino, jog apeliantas tinkamai įvykdė savo pareigą perduoti įmonės dokumentus. Teismas nutartyje nurodė, kad nesant turto pagal balansą ir / ar dokumentų, paskyrus baudą, jų neatsiras, todėl baudos skyrimas tokiu atveju neatitinka teisės veiksmingumo kriterijaus, todėl baudos skyrimas netikslingas. Buvęs bendrovės vadovas T. J. nurodė, kad realiai bendrovė turto neturi, paaiškino, kad neturi bendrovės dokumentų, todėl negali jų perduoti ir šios aplinkybės nemokumo administratoriui yra žinomos. Pagal administratoriaus prašymą negalima spręsti, ar bendrovės turtas ir dokumentai, dėl kurių neperdavimo prašoma skirti baudą, yra tikėtini. Vadinas, teismas atsisakė paskirti baudą suinteresuotam asmeniui ne todėl, kad jis tinkamai įvykdė įstatymų jam deleguotas įmonės vadovo pareigas, o dėl to, jog toje byloje nagrinėjimo stadijoje negalėjo patikrinti ar perduotini dokumentai realiai egzistuoja.

54. Visgi, šioje byloje stadijoje, apelianto argumentus šioje dalyje paneigia VMI prie FM atsiliepiamas į atskirąjį skundą, kuriame yra aiškiai nurodyta, kad bendrovė trukdė mokesčių administratoriui tinkamai atlikti savo pareigas, nes nepateikė: didžiosios knygos apyvertos; ilgalaikio turto registrų; prekių ir žaliavų apskaitos registrų; pajamų ir sąnaudų apskaitos registrų; kasos knygos (išskyrus 2019 m. sausio 1 d. – 2019 m. balandžio 30 d.) bei kitų kasos dokumentų; techninių užduočių, leidinių ar spausdinimo gaminių maketų, paslaugų užsakymų, atliktų darbų / paslaugų perdavimo-priėmimo aktų, prekių transportavimo dokumentų; dokumentų, patvirtinančių piniginių operacijų vykdymą, užfiksuotų žiniaraštyje sąskaitos – 2715 Argentaria Holdings INC; 2018 metų atskaitingo asmens T. J. avansinių apskaitų; taip pat bendrovė patikrinimui nepateikė buhalterinės apskaitos dokumentų ir suvestinių apskaitos registrų už laikotarpį nuo 2019 m. gegužės 1 d. iki 2019 m. liepos 31 d. Bendrovės atsakomybę švelninančia aplinkybe laikytinas dalies dokumentų ir paaiškinimų pateikimas.

55. Atkreiptinas dėmesys, kai nėra galimybės visiškai ar iš dalies nustatyti aplinkybių, susijusių su įmonės vykdoma veikla, turtu, pajamomis, debitoriniais ir kreditoriniais įsipareigojimais, įvertinti buhalterinės apskaitos dokumentų, įmonės sudarytų sandorių, turto ir įsipareigojimų santykio ir kt., tampa neįmanoma ar itin sudėtinga įvertinti įmonės nemokumo priežastis – ar šis nemokumas buvo sukeltas sąmoningais veiksmais, ar jau nemokios įmonės padėtis sąmoningai buvo dar esmingai pabloginta. Taigi, vertintina, kad apeliantas galimai į bylą, administratoriui ir juridinių asmenų registro tvarkytojui finansinės apskaitos dokumentų neteikė todėl, jog jie galimai gali patvirtinti suinteresuotam asmeniui nepalankias aplinkybes. Dėl buhalterinės apskaitos dokumentų neišsaugojimo ne tik nėra įmanoma nustatyti įmonės veiklos, jos turto, nuosavo kapitalo ar įsipareigojimų dydžio ir / ar struktūros, tačiau šie veiksmai gali padaryti žalos įmonės kreditoriams, kurie dėl pajamų ir lėšų neapskaitymo galimai negalės nukreipti išieškojimo nei į įmonei priklausančią turtą, nei į įmonės gaunamas pajamas.

56. Todėl vien tik ta aplinkybė, kad apeliantas į bylą kartu su pareiškimu pateikė bendrovės 2019 m. balansą, pelno (nuostolių) ataskaitą, 2020 m. birželio 30 d. balansą, 2020 m. birželio 30 d. pelno (nuostolių) ataskaitą, kreditorių sąrašą, debitorių sąrašą, turto sąrašą, neeliminuoja suinteresuoto asmens kaltės ir atsakomybės dėl netinkamai perduotų įmonės dokumentų. Byloje nėra duomenų apie tai, kad apeliantas dėjo maksimalias pastangas, jog finansinės apskaitos dokumentai būtų gauti ir pateikti į bylą. Apeliacinės instancijos teismas atkreipia dėmesį, kad pagal pirminius apskaitos dokumentus sudarytas balansas ir pelno nuostolių ataskaita nėra vieninteliai reikšmingi dokumentai sprendžiant klausimą dėl bankroto bylos atsakovei iškėlimo. Taigi, apeliantas galėjo į bylą pateikti ir bet kokius kitus dokumentus, kurie gali turėti reikšmės, nagrinėjant klausimą dėl bankroto bylos iškėlimo ir / arba klausimą dėl bankroto pripažinimo tyčiniu.

57. Dėl nurodyto, pirmosios instancijos teismo išvada, kad egzistuoja teisinis pagrindas T. J. apriboti teisę trejus metus eiti viešojo ir (ar) privataus juridinio asmens vadovo pareigas ar būti kolegialaus valdymo organo nariu, yra pagrįsta ir teisinga.

Dėl atsakingų už tyčinį bankrotą asmenų nustatymo

58. Pirmosios instancijos teismas nurodė, kad tik nustačius, jog suinteresuotas asmuo T. J. nuo 2020 m. vasario 13 d. iki 2020 m. rugsėjo 22 d. padarė veiką, kuri sukėlė tyčinį bankrotą, galima nurodyti jį kaip asmenį, atsakingą už tyčinį įmonės bankrotą. Ištyręs byloje pateiktus įrodymus dėl T. J. negrąžintos 314 042,90 Eur skolos bendrovei, sudarytus sandorius su UAB „Fantazis“, UAB „Lunared“ ir UAB

„Deiviga“, pirmosios instancijos teismas sprendė, kad buvęs bendrovės direktorius T. J. padarė neteisėtą veiką, kuri dėl tęstinio jos pobūdžio, tai yra jam vadovaujant bendrovei nuo 2007 m. vasario 7 d. iki 2019 m. liepos 30 d. ir nuo 2020 m. vasario 13 d. iki 2020 m. rugsėjo 22 d., sukėlė tyčinį bankrotą. Atsižvelgiant į tai ir vadovaujantis *JANĮ 70* straipsnio 3 dalimi, teismas nurodė T. J. kaip asmenį, kurio veikimas ar neveikimas sukėlė BUAB „Brugtė“ tyčinį bankrotą.

59. Nesutikdamas su pirmosios instancijos teismo nutartimi šioje dalyje apeliantas nurodė, kad susidaro keista situacija, jog nagrinėjant tyčinio bankroto bylos klausimą buvo taikomos *ĮBĮ* teisinės normos, tačiau sprendžiant klausimą dėl atsakingo asmens nustatymo pritaikomos *JANĮ* įstatymo nuostatos, nors prieš tai buvo argumentuojama, jog taikomos *ĮBĮ* teisinės normos, bet ne *JANĮ*. Su šiais atskirojo skundo argumentais yra pagrindo sutikti.

60. Pažymėtina, kad kasacinio teismo praktikoje nurodyta, jog *ĮBĮ* yra ir proceso, ir materialiosios teisės normų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gegužės 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. *3K-3-277-313/2016*). Tokia pati išvada darytina ir apie šiuo metu galiojančią teisinį reguliavimą, t. y. *JANĮ*, reglamentuojančiame įmonių bankroto ir restruktūrizavimo procedūras, yra abiejų rūšių normų. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad *ĮBĮ* įtvirtintos taisyklės dėl tyčinio bankroto yra materialiosios teisės normos, apibrėžiančios veiksmų neteisėtumo kriterijus ir nustatančios sankcijas už jų atlikimą. Sąlygų, kokia veikla laikoma tyčiniu bankrotu, apibrėžimas, prezumpcijų elgesio neteisėtumui nustatymas yra materialinio pobūdžio normos, kurioms netaikoma atgalinio galiojimo išimtis (žr. ten pat).

61. Skundžiamoje nutartyje suinteresuoto asmens veiksmai, kuriais buvo įrodinėjamas tyčinis bankrotas, atlikti iki *JANĮ* įsigaliojimo. Dėl šios priežasties, sprendžiant klausimą dėl bendrovės bankroto pripažinimo tyčiniu, pirmosios instancijos teismas pagrįstai taikė *ĮBĮ*, o ne *JANĮ* nuostatas.

62. Visgi pažymėtina, kad *ĮBĮ* įpareigojimas teismui nustatyti asmenis, kurių veikimas ar neveikimas sukėlė tyčinį bankrotą, nebuvo nustatytas. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje buvo išaiškinta, kad *ĮBĮ*, reglamentuodamas tyčinio bankroto pripažinimą, neįpareigoja įvardyti atsakingo (kaltojo) asmens. Taip yra todėl, kad įstatymas su bankroto pripažinimu tyčiniu tiesiogiai jokių materialinių teisinių padarinių nesieja. Bankroto pripažinimas tyčiniu tik gali lemti tolesnių tyrimo veiksmų atlikimą, taip pat ieškinių dėl sandorių pripažinimo negaliojančiais arba žalos atlyginimo pareiškimą (*ĮBĮ 20* straipsnio 5 ir 7 dalys) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. liepos 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. *e3K-324-915/2017*).

63. *JANĮ 70* straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad teismas, pripažinęs bankrotą tyčiniu, ta pačia nutartimi nustato asmenį (asmenis), kurio (kurių) veikimas ar neveikimas sukėlė tyčinį bankrotą. Taigi teismui, nagrinėjančiam prašymą dėl bankroto pripažinimo tyčiniu, įpareigojimas įvardyti asmenis, kurių (ne)veikimas sukėlė tyčinį bankrotą, atsirado tik nuo 2020 m. sausio 1 d., įsigaliojus *JANĮ*.

64. Pirmosios instancijos teismas taikė *JANĮ 70* straipsnio 3 dalį ir nustatė T. J. atsakingu už bendrovės tyčinį bankrotą. Minėta, kad prašymo dėl įmonės bankroto pripažinimo tyčiniu nagrinėjimas yra bankroto procese sprendžiamas klausimas. Taigi, nustačius, kad prašymas dėl BUAB „Brugtė“ bankroto pripažinimo tyčiniu turėjo būti nagrinėjamas pagal *ĮBĮ* nuostatas, atsakingo už tyčinį bankrotą asmens nustatymo klausimas taip pat turėjo būti nagrinėjamas pagal šio įstatymo nuostatas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. liepos 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. *e3K-3-210-313/2021*, 36 punktas). *ĮBĮ* nėra įtvirtintas reikalavimas nustatyti už tyčinį bankrotą atsakingą asmenį. Atitinkamai kasacinio teismo praktikoje nurodyta, kad *ĮBĮ*, reglamentuodamas tyčinio bankroto pripažinimą, neįpareigoja įvardyti atsakingo (kaltojo) asmens (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. liepos 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. *e3K-3-324-915/2017*, 34 punktas).

65. Apeliacinės instancijos teismas pažymi ir tai, kad pirmosios instancijos teismas neįvardijo jokių veiksmų, kuriuos T. J. atliko nuo 2020 m. vasario 13 d. iki 2020 m. rugsėjo 22 d. būdamas BUAB „Brugtė“ vadovu. Nagrinėjamoje byloje yra konstatuota, kad šiuo laikotarpiu apeliantas turėjo pareigą kreiptis į teismą dėl BUAB „Brugtė“ bankroto, tačiau savo pareigos laiku neįvykdė. Visgi, pažymėtina, kad bankrotą pripažinti tyčiniu nebuvo prašoma pripažinus, kad buvęs įmonės vadovas neįvykdė savo pareigos laiku kreiptis į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo (*ĮBĮ 20* straipsnio 2 dalies 1 punktas). Minėta ir tai, kad jau nemoki tapusi įmonė nebegali dar sykį būti privesta prie nemokumo, tačiau nemokios įmonės padėtis tyčia gali būti dar labiau pabloginta. Taigi, nagrinėjamoje byloje nėra nustatyta, kad nuo 2020 m. vasario 13 d. iki 2020 m. rugsėjo 22 d. vykdė veiklą ir / arba šiuo laikotarpiu bendrovė įsigijo naujų kreditorių, buvo sudaryti sandoriai priešingi kreditorių ar bendrovės interesams ar bet kokių veiksmų. Priešingai, visi ginčijamoje nutartyje įvardyti veiksmai buvo atlikti iki *JANĮ* įsigaliojimo. Vien pats faktas, kad VMI prie FM mokestinį patikrinimą baigė jau galiojant *JANĮ*, nepatvirtina, kad nagrinėjamoje situacijoje turi būti pritaikytas *JANĮ 70* straipsnio 3 dalyje numatytas reglamentavimas, kadangi VMI patikrinimo laikotarpis apėmė 2018-2019 metus.

66. Dėl nurodyto, apeliacinės instancijos teismas sprendžia, kad pirmosios instancijos teismas nepagrįstai nagrinėjamoje situacijoje rėmėsi *JANĮ* nuostatomis ir įvardijo už tyčinį bankrotą atsakingą asmenį, nes *ĮBĮ* nėra įtvirtintas reikalavimas nustatyti už tyčinį bankrotą atsakingą asmenį. Atsižvelgiant į tai, pirmosios instancijos teismo nutartis tikslintina šioje dalyje.

Dėl bylos procesinės baigties

67. Pirmosios instancijos teismas iš esmės tinkamai taikė materialinės ir proceso teisės normas, priėmė teisėtą ir pagrįstą nutartį, kurios panaikinti atskirajame skunde nurodytais teiginiais nėra teisinio pagrindo (*CPK 337* straipsnio 1 dalies 1 punktas).

68. Į esminius atskirojo skundo argumentus atsakyta, dėl kitų atskirojo skundo argumentų apeliacinės instancijos teismas plačiau nepasisako, nes jie neturi įtakos skundžiamo sprendimo teisėtumui ir pagrįstumui.

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjas, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos *civilinio proceso kodekso 337* straipsnio 1 dalies 1 punktu,

n u t a r i a :

Vilniaus apygardos teismo 2021 m. lapkričio 4 d. nutartį palikti iš esmės nepakeistą.

Pašalinti iš Vilniaus apygardos teismo 2021 m. lapkričio 4 d. nutarties motyvuojamosios dalies motyvus, kuriais nustatytas už bankrutavusios uždarnosios akcinės bendrovės „Brugtė“ tyčinį bankrotą atsakingas asmuo (nutarties 42 punktas).

Teisėjas Antanas Rudzinskas

Paminėta tekste:
Bylos:
3K-3-597/2013 Dėl bankrutuojančios uždarnosios akcinės bendrovės „Seltas“ bankroto pripažinimo tyčiniu
3K-3-344/2014 Dėl žalos atlyginimo
3K-3-378/2014 Dėl uždarnosios akcinės bendrovės „MC Service“ bankroto pripažinimo tyčiniu
2-1057-196/2015 Dėl apribojimo teisės eiti viešojo ir privataus juridinio asmens vadovo pareigas
2-219-196/2016 Dėl bankroto pripažinimo tyčiniu
e2-771-330/2016 Dėl teismo paskirtos baudos panaikinimo, sumažinimo arba išdėstymo (civilinė byla Nr. eB2-2006-262/2016)
e3K-3-270-690/2016 Dėl bankroto bylos iškėlimo uždarajai akcinei bendrovei „Topmiksas“;
3K-3-277-313/2016 Dėl L. K. individualios įmonės „Talka“ bankroto pripažinimo tyčiniu
3K-3-89-378/2017 Dėl žalos atlyginimo
e3K-7-115-915/2017 Dėl žalos atlyginimo priteisimo
e3K-3-324-915/2017 Dėl Lietuvos apeliacinio teismo 2016 m. gruodžio 22 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal atsakovės bankrutavusios uždarnosios akcinės bendrovės „Dvirida“ bankroto admini
2-476-330/2018 Dėl viešosios įstaigos „Ateities miestai“ bankroto pripažinimo tyčiniu
e2-511-330/2018 Dėl baudos panaikinimo, priimtos individualios įmonės V. M. gamybinės-komercinės firmos „STILMA“ bankroto byloje (Nr. eB2-246-826/2017)
e3K-3-129-219/2018 Dėl proceso atnaujinimo Lietuvos apeliacinio teismo civilinėje byloje Nr. 2-478-157/2016
e3K-7-284-611/2018 Dėl teisės normų, reglamentuojančių proceso atnaujinimą civilinėje byloje, kurioje bankrutavusios įmonės bankrotas buvo pripažintas tyčiniu, aiškinimo ir taikymo
e3K-3-510-915/2018 Dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių bankroto pripažinimą tyčiniu LR įmonių bankroto įstatymo 20 str. 2 d. 5 p. pagrindu, aiškinimo ir taikymo
e2-1558-798/2019 Dėl bankroto bylos iškėlimo
e2A-597-407/2020 Dėl uždarnosios akcinės bendrovės „Brugté“ bankroto procedūrų vykdymo ne teismo tvarka
2-524-381/2020 Dėl bankroto bylos iškėlimo
e2-279-553/2021 Dėl paskirtos baudos panaikinimo bankrutavusios uždarnosios akcinės bendrovės „Vestreila“ nemokumo (bankroto) byloje
e3K-3-210-313/2021 Dėl teisės normų, reglamentuojančių tyčinį bankrotą, aiškinimo ir taikymo
Teisės aktai:
Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Šeštoji knyga. Prievolių teisė
6.930-1 str. Atsiskaitymų grynaisiais ir negrynaisiais pinigais eiliškumas
Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso patvirtinimo“
182 str.
222 str. Nesuteikimas pagalbos, susidūrus laivams
300 str. Kalinio pabėgimas
Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymas
65 str. Bendrosios PVM atskaitos tikslinimo taisyklės
70 str. PVM atskaitos tikslinimas pasikeitus fizinio asmens ilgalaikio materialiojo turto naudojimui
87 str. Metinė PVM deklaracija ir jos pateikimo terminas
Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymas
10 str. Apskaitos tvarkymas
11 str. Atsakomybė už buhalterinių įrašų teisingumą
14 str. Apskaitos dokumentų pasirašymas
19 str. Apskaitos dokumentų, apskaitos registų saugojimo tvarka

21 str. Atsakomybė už apskaitos organizavimą, apskaitos dokumentų ir apskaitos registrų išsaugojimą ir jų duomenų teikimą

Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas

68 str. Mokesčio apskaičiavimo ir perskaičiavimo senatis

80 str. Mokesčio deklaracijos tikslinimas

Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas

12 str. Rungimosi principas

197 str. Rašytiniai įrodymai

320 str. Bylos nagrinėjimo ribos

329 str. Sprendimo panaikinimas pažeidus arba neteislingai pritaikius procesinės teisės normas

337 str. Apeliacinės instancijos teismo teisės

Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas

5 str. Pareiškimas teismui dėl bankroto bylos iškėlimo įmonei

8 str. Įmonės vadovo ar kitų asmenų pagal kompetenciją pareiškimas teismui dėl bankroto bylos iškėlimo

12 str. Pasirengimas bankroto procesui, kuris vyks ne teismo tvarka

20 str. Tyčinis bankrotas

Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymas

13 str. Juridinio asmens vadovo atsakomybė

57 str. Juridinio asmens valdymo organų pareigos iškėlus bankroto bylą

70 str. Bankroto pripažinimas tyčiniu